

Aan de leerplichtambtenaar
in de gemeente Driebergen-Rijsenburg
t.a.v. mevrouw A.B. Koedoot
Postbus 181
3970 AD Driebergen-Rijsenburg

Datum 27 september 2005
Uw brief van 23 juni 2005
Onderwerp adviesaanvraag Iederwijs Heuvelrug
Dins kenmerk 05.27486
Dins kiesnummer 030-6690600
E-mail

Geachte mevrouw Koedoot,

Op 23 juni 2005 deed u ons het verzoek een advies uit te brengen betreffende de erkenning van de instelling Iederwijs "Heuvelrug" te Driebergen-Zeist in het kader van de Leerplichtwet 1969.

Om aan uw verzoek te kunnen beantwoorden heeft de inspectie de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

Onderzoeksvragen Primair Onderwijs

1. *Zijn de uitgangspunten van het onderwijs op Iederwijs "Heuvelrug" te Driebergen-Rijsenburg in overeenstemming met de algemene uitgangspunten van de Wet op het Primair Onderwijs (WPO), te weten: ononderbroken ontwikkeling, brede vorming en voorbereiding op de multiculturele samenleving?*
2. *Legt het onderwijsaanbod op Iederwijs "Heuvelrug" in voldoende mate de grondslag voor het volgen van aansluitend voortgezet onderwijs?*
3. *Blijkt uit de feitelijke inrichting van het onderwijs op Iederwijs "Heuvelrug" dat men rekening houdt met leerlingen die extra zorg behoeven?*

Om uitvoering te kunnen geven aan uw verzoek heeft de inspectie op 6 september 2005 een bezoek gebracht aan Iederwijs "Heuvelrug". Daarbij is door drie van de vier bestuursleden (de heer W. Bieman, de heer J. Unema, mevrouw J. van der Greef) een toelichting gegeven op het huidige ontwikkelingsstadium van Iederwijs "Heuvelrug". Tevens is verkend van welke leerbronnen de school gebruik maakt en is leerlingenwerk bekeken.

Met u is overlegd dat andere relevante onderzoeksvragen, namelijk of er sprake is van dagonderwijs en of er sprake is van bevoegde leraren (primair onderwijs) door de leerplichtambtenaar zelf dienen te worden beantwoord.

De inspectie van het Onderwijs heeft de volgende documenten betreffende Iederwijs "Heuvelrug" ontvangen:



- Afschrift van de oprichtingsakte van de Stichting Iederwijs Heuvelrug te Driebergen-Rijsenburg;
- Iederwijs "Heuvelrug", Schoolgids 2005-2006;
- Brief aan de Inspectie van het Onderwijs, d.d. 12 september 2005, van de hand van J.C. van der Greef (bestuurslid Iederwijs Heuvelrug).

C. Bevindingen

Op basis van haar onderzoek komt de Inspectie van het Onderwijs tot de conclusie dat de inrichting van Iederwijs "Heuvelrug" te Driebergen-Rijsenburg op dit moment **niet volledig**, maar in voldoende mate overeenkomt met die van een bekostigde school voor basisonderwijs.


Men zal a. verdere uitwerking moeten geven aan een aanbod gericht op het realiseren van de kerndoelen basisonderwijs, zodat gewaarborgd is dat de grondslag wordt gelegd voor het volgen van voortgezet onderwijs; de brief van 12 september bevat in dezen de toezegging dat in de periode oktober – december 2005 het leermateriaal zal worden uitgebreid;
b. op korte termijn moeten overgaan tot het invoeren van een kind/leerling-volgsysteem waaruit de ontwikkelings- en leeractiviteiten, de leerresultaten en het niveau in met name Nederlandse taal en rekenen/wiskunde van de onder haar hoede vallende leerlingen blijkt, zodat in redelijkheid kan worden aangenomen dat leerlingen leren lezen, schrijven en rekenen op een niveau waarmee ze in het voortgezet onderwijs goed uit de voeten kunnen. Met een dergelijk kind/leerlingvolgsysteem kan men tevens aantonen voor aangenomen leerlingen met specifieke zorgbehoeften voldoende concrete voorzieningen te hebben. De brief van 12 september 2005 bevat de teamafspraken een dergelijk systeem te gaan implementeren.

Op basis van bovengenoemde bevindingen adviseert de Inspectie u de leerlingen te beschouwen als zijnde ingeschreven op een school voor primair onderwijs. Ik wil u daarbij vragen dit aan uw collega leerplichtambtenaren van de betreffende gemeenten mee te delen.

Mocht u over dit advies vragen hebben, dan ben ik voor overleg bereikbaar via het rijksinspectiekantoor Utrecht

Wij stellen het bijzonder op prijs geïnformeerd te worden over het uiteindelijke besluit van de gemeente Driebergen-Rijsenburg, alsmede over eventuele vervolgacties uwerzijds.

Met vriendelijke groet,
de inspecteur van het onderwijs,


Drs. C.L.G. Sluis

Bijlage(n) : - uitwerking van de onderzoeksvragen PO voor Iederwijs Heuvelrug



Bijlage bij:

Advies Inspectie van het Onderwijs over lederwijs "Heuvelrug" te Driebergen-Rijsenburg

De Inspectie van het Onderwijs heeft op 23 augustus 2005 van de leerplichtambtenaar van de gemeente Driebergen- Rijsenburg het verzoek gekregen een advies uit te brengen betreffende de erkenning van de instelling lederwijs "Heuvelrug" te Driebergen-Rijsenburg in het kader van de Leerplichtwet 1969.

Om het verzoek te kunnen beantwoorden heeft de inspectie de volgende vragen opgesteld:

Onderzoeksvragen Primair Onderwijs

1. *Zijn de uitgangspunten van het onderwijs op lederwijs "Heuvelrug" te Driebergen-Rijsenburg in overeenstemming met de algemene uitgangspunten van de Wet op het Primair Onderwijs (WPO), te weten: ononderbroken ontwikkeling, brede vorming en voorbereiding op de multiculturele samenleving?*
2. *Legt het onderwijsaanbod op lederwijs "Heuvelrug" in voldoende mate de grondslag voor het volgen van aansluitend voortgezet onderwijs?*
3. *Blijkt uit de feitelijke inrichting van het onderwijs op lederwijs "Heuvelrug" dat men rekening houdt met leerlingen die extra zorg behoeven?*

Op 6 september 2005 heeft de inspectie een bezoek gebracht aan de locatie van lederwijs "Heuvelrug", De Horst 8, te Driebergen-Rijsenburg gedurende een dagdeel een bezoek gebracht. Daarbij is door drie van de vier bestuursleden (de heer W. Bieman, de heer J. Unema, mevrouw J. van der Greef) een toelichting gegeven op het huidige ontwikkelingsstadium van lederwijs "Heuvelrug".

Volgens deze toelichtingen:

- a. is lederwijs "Heuvelrug" in het augustus 2004 van start gegaan met een negentiental kinderen in een woonhuis op het landgoed 'De Horst', beschikbaar gesteld door managementcentrum De Baak;
- b. is lederwijs "Heuvelrug" tot stand gekomen op initiatief van een groep van vier tot negen mensen, die elkaar vonden in hun behoefte aan een andere onderwijsaanpak dan het reguliere onderwijs in hun omgeving aanbod;
- c. heeft lederwijs "Heuvelrug" gekozen voor de stichting als bestuursvorm. Er zijn vier bestuursleden: twee bestuursleden (de heer Unema en mevrouw Van der Greef) zijn actief in de dagelijkse leiding van de instelling. De stichtingsakte is op 6 augustus 2004 gepasseerd. De samenstelling van het bestuur is sindsdien enigszins veranderd;
- d. zijn er momenteel 18 leerlingen die bij lederwijs "Heuvelrug" dagonderwijs volgen: allen in de basisschoolleeftijd. Vijf kinderen in de kleuterleeftijd, zeven kinderen in de leeftijd van 6-7 jaar, drie leerlingen van 8 jaar, twee kinderen van 10 jaar en één kind van 11 jaar;
- e. zijn de leerlingen afkomstig uit Driebergen, Elst (U.), Leersum, Amersfoort, Woudenberg en Zeist;
- f. is er een aannamebeleid, waarbij wederzijds de tijd genomen wordt om elkaar (lederwijs – kind – ouders) te leren kennen door o.a. een kennismakingsgesprek en een proefperiode. Voorwaarden voor aanname hebben betrekking op veiligheid, aanspreekbaarheid en voldoende begeleidingscapaciteit. Bovendien moeten de ouders geheel achter het concept staan. Volgens de gesprekspartners zijn in de beginfase ook leerlingen aangenomen die speciale zorgbehoeften hebben. Met enkele van hen heeft lederwijs "Heuvelrug" de relatie moeten verbreken omdat zij bij nader inzien niet voldeden aan de hiervoor genoemde voorwaarden;
- g. is de gevraagde ouderbijdrage €200 per kind per maand; er is een reductieregeling bij inschrijving van meer kinderen;
- h. zijn er momenteel drie begeleiders bij lederwijs "Heuvelrug" betrokken, die over een bevoegdheid voor het basisonderwijs beschikken. Twee van deze begeleiders hebben een arbeidscontract. De derde begeleider werkt, net als een vijftal andere begeleiders, als vrijwilliger. Dagelijks zijn er minimaaldrie begeleid(st)ers voor de leerlingen beschikbaar, van wie minimaal twee met een onderwijsbevoegdheid en één met de BHV-certificaat (ehbo/bedrijfs hulperverlening);
- i. kunnen de begeleiders een Verklaring omtrent het gedrag overleggen;

- j. is het onderkomen van Iederwijs "Heuvelrug", twee huizen op het landgoed De Horst, goed te noemen in relatie tot het geven van onderwijs aan een beperkte groep leerlingen. De huizen zijn omgeven door een uitgestrekt bos-/speelsterrein. Er zijn negen werkruimten, waaronder een leefruimte, een stilte ruimte, een atelier, twee computerruimten met in totaal zeven computers en twee keukens en een Rots en Waterruimte.
- k. de hoeveelheid leermiddelen is nog zeer beperkt. Voor Rekenen en wiskunde zijn enkele oudere leermethoden aanwezig; voor Nederlandse taal ontbreken deze. Wel heeft het bestuur kortgeleden € 1500 gereserveerd voor de aanschaf van nieuwe leermiddelen;
- l. zijn er met de aanwezige begeleiders afspraken over de verantwoordelijkheid voor en het toezicht op leerlingen;
- m. behoort het tot de intentie van het bestuur de instelling in de komende jaren te laten uitgroeien tot een school van ongeveer 200 leerlingen voor zowel basis- als voortgezet onderwijs.

Uitkomsten Onderzoeksvragen Primair Onderwijs

De inspectie van het Onderwijs beschrijft hieronder haar bevindingen in de volgorde van bovengenoemde onderzoeksvragen. De vragen een tot en met drie worden beantwoord vanuit het perspectief als ware Iederwijs "Heuvelrug" te Driebergen-Rijsenburg een instelling voor Primair Onderwijs.

1. De uitgangspunten van het onderwijs aan leerlingen van 4 – 12 jarigen op Iederwijs "Heuvelrug" in relatie tot de WPO.

Uit de statuten van de Stichting is te lezen, dat de Stichting Iederwijs "Heuvelrug" als eerste doelstelling heeft: "Het vormgeven en faciliteren van primair onderwijs, met als basis het principe dat kinderen hun eigen leerweg kunnen gaan, vanuit hun eigen interesse en nieuwsgierigheid." De schoolgids 2005-2006 omschrijft het doel als volgt: "(...) een omgeving te bieden waarin kinderen op kunnen groeien tot effectieve volwassenen." En even verder: "(...) een school te zijn waar je leert je hart te blijven volgen en verantwoordelijkheid neemt voor je keuze. Op Iederwijs kun je leren wat je belangrijk vindt en maak je kennis met elkaar." (p. 3)

Daarbij worden de volgende zes uitgangspunten gehanteerd: veilig voelen, vormgeven van verlangens, vertrouwen op vermogen, verder door vragen, vrijheid in verbondenheid en verrijking door verschillen. (p. 3-6).

Genoemde teksten, die in de schoolgids verder worden uitgewerkt, bevatten geen aanwijzingen die zich tegen de uitgangspunten van de Wet op het primair onderwijs (WPO) verzetten. Ten aanzien van het uitgangspunt "ononderbroken ontwikkeling" heeft de inspectie echter haar bedenkingen bij het aanvankelijke aannamebeleid. Bij de aanname van de meeste leerlingen *boven* de kleuterleeftijd bleek het onderwijskundige rapport van de vorige school niet te zijn meegestuurd en is het dus ook niet geraadpleegd voor het vervolg van de leerweg.

Conclusie van de Inspectie:

Iederwijs "Heuvelrug" te Driebergen-Rijsenburg beschikt over statuten en over een schoolgids. De statuten en de tekst van de schoolgids bevatten geen passages die indruisen tegen de uitgangspunten van de WPO. In principe kan elke individuele leerling een ononderbroken ontwikkelingsproces doorlopen. Maar de instelling heeft niet duidelijk kunnen maken, hoe wordt aangesloten op het ontwikkelingsproces dat zij-instromende leerlingen al hebben doorgemaakt. Dit betreft met name de aansluiting op het cognitieve beheersingsniveau. Voor wat betreft de sociaal-emotionele ontwikkeling is duidelijk dat hieraan veel aandacht wordt besteed, ook in relatie tot het traject dat leerlingen achter de rug hebben. Het uitgangspunt 'brede vorming' wordt onder de volgende onderzoeksvraag behandeld. Het uitgangspunt 'voorbereiding op de multiculturele samenleving' kan naar aanleiding van vragen of wensen van leerlingen aan de orde komen.

2. Het onderwijsaanbod en de wijze waarop de grondslag voor het volgen van aansluitend voortgezet onderwijs wordt gelegd.

In de eerste plaats gaat de inspectie in op de vraag: "Is er op de instelling sprake van een breed vormingsaanbod?"

De locatie van Iederwijs "Heuvelrug" is verdeeld in ruimten waar aan de computer wordt gewerkt, waar stilte heerst, waar speel-, fysieke en andere creatieve activiteiten worden uitgeoefend en heeft een flinke buitenruimte. De school noteert de aanwezigheid van de leerlingen. De activiteiten die de leerlingen verrichten houdt de school sinds kort bij. Kernpunt is dat de leerling vrij is om te doen wat hij of zij belangrijk vindt, binnen de afspraken en regels zoals opgesteld door de schoolkring.

Wel nam de inspectie waar, dat begeleiders en leerlingen hebben afgesproken dat aan het begin van de dag wordt voorgelezen en dat zoveel mogelijk gezamenlijk wordt geluncht. Van tijd tot tijd worden andere activiteiten in het weekrooster opgenomen, zoals het Rots-en-Waterproject, het bouwen van ridderonderkomens, het werken in het atelier en excursies. Door middel van de talenten van de begeleiders worden o.a. muziek-, dans- en drama-activiteiten ontwikkeld. Het wordt aan de leerlingen overgelaten of zij een soort map of portfolio maken van hun producten.

In de tweede plaats gaat de inspectie in op de vraag: *"Stelt de school de leerlingen in staat de basisvaardigheden te verwerven tot op het niveau dat verondersteld mag worden aan het einde van de basisschoolperiode?"*

Leren lezen, schrijven en rekenen vormen op dit moment geen onderdeel van het eerder genoemde weekrooster. De begeleiders zeggen echter erop te vertrouwen dat leerlingen in de loop van de basisschoolperiode de motivatie krijgen om deze basisvaardigheden te verwerven. Daartoe observeren zij het kind en voeren zij regelmatig gesprekken. De inspectie stelde vast, dat geen moderne methoden voor het aanleren van de basisvaardigheden aanwezig zijn. Voor rekenen zijn wel twee leergangen aanwezig, maar deze zijn verouderd. Het materiaal voor Nederlandse taal is beperkt. Wel is een flinke hoeveelheid jeugdboeken aanwezig. De instelling is van plan op korte termijn de leermiddelen uit te breiden.

De nadruk lijkt te liggen op het ontwikkelen van sociaal-emotionele vaardigheden. De door begeleiders aangeboden activiteiten, de observaties van de begeleiders, de dossiervorming, de wijze waarop de schoolregels tot stand zijn gekomen en worden nageleefd, wijzen in deze richting. Naar zeggen van de begeleiders worden hiermee de voorwaarden gecreëerd waaronder een kind kan leren en heeft men met deze aanpak reeds aantoonbaar resultaat geboekt, ook bij als 'moeilijk' gekwalificeerde leerlingen.

Er is nog geen sprake van een registratiesysteem waarbij de cognitieve ontwikkeling van ieder kind wordt gevolgd en vastgelegd. Iederwijs "Heuvelrug" is met ingang van het schooljaar 2005-2006 begonnen om voor elk kind een zogenaamde 'kindmap' aan te leggen. Hierin zullen verslagen van gesprekken met het kind en met de ouders worden bewaard. De instelling streeft ernaar om per 1 januari 2006 een leerlingvolgsysteem te hebben waarin zij de (leer)vorderingen met name voor de basisvaardigheden op overzichtelijke wijze vastleggen. Ook is het voorstel dat de leerlingen gaan werken met een logboek. Tot op het moment van dit bezoek maken de begeleiders onregelmatig en naar eigen inzicht aantekening van opvallende gebeurtenissen in een 'notes book'.

Conclusie van de Inspectie:

De leerlingen op Iederwijs "Heuvelrug" hebben geen leerstofaanbod per leeftijdsfase; elke leerling kiest zijn eigen 'ontwikkelingslijn'. In principe kan het leer- en vormingsaanbod minstens even breed zijn als in het reguliere basisonderwijs. De bekwaamheid van de begeleiders en rijke leeromgeving zou daaraan moeten bijdragen. Maar een garantie voor deze breedte ontbreekt, omdat de begeleiders geen verplichtende sturing willen geven bij te eenzijdige keuzes van de leerling.

De vraag of de leerling voldoende basisvaardigheden heeft geleerd om succesvol voortgezet onderwijs te kunnen genieten, is alleen te beantwoorden als per leerling een 'volgsysteem' wordt bijgehouden waaruit blijkt wat en op welk niveau de leerling presteert. Pas dan kan de Inspectie beoordelen of en in hoeverre de leerlingen van omstreeks 12 jaar hebben leren lezen, schrijven en rekenen tot op een niveau waarmee ze op het voortgezet onderwijs uit de voeten kunnen. Het 'volgen' van de leerling in de basisschoolleeftijd is momenteel nog nauwelijks van de grond gekomen (alleen korte individuele notities en in het begeleidersoverleg), zodat nog niet kan worden gesproken van een volgsysteem waarbij de voortgang en resultaten van de leerlingen systematisch in kaart worden gebracht. Op het moment van het bezoek stelde de inspectie vast,

dat voor Nederlandse taal en rekenen/wiskunde de leerbronnen niet toereikend zijn en dat er in deze basisvaardigheden nog nauwelijks een gepland aanbod is. De duidelijk door de begeleiders uitgesproken intentie om binnen enkele maanden tot een beter 'volgsysteem' te komen, geeft de inspectie wel hoop voor de nabije toekomst.

3. Krijgen de leerlingen die extra zorg behoeven, die individuele begeleiding die is afgestemd op hun behoeften?

In hun toelichting hebben de begeleid(st)ers van Iederwijs "Heuvelrug" aangegeven dat verschillende 'oudere' leerlingen op andere scholen voor basisonderwijs waren 'vastgelopen'. In enkele gevallen gaat het om leerlingen die op verschillende terreinen extra 'zorg' behoeven. De begeleiders van Iederwijs "Heuvelrug" geven aan dat met deze leerlingen eerst een veilige sociaal-emotionele basis moet worden gecreëerd alvorens 'geleerd' kan worden. Nu de instelling gestart is in het tweede jaar, lijken voor de meeste kinderen die voorwaarden goeddeels gerealiseerd. Omdat enkele van de begeleiders wel ervaring hebben in de omgang met moeilijk lerende kinderen, kan de instelling in beperkte mate tegemoet komen aan de behoeften aan extra zorg bij deze kinderen. Daarnaast hebben begeleiders toegegeven dat zij gedurende het startjaar van Iederwijs "Heuvelrug" bij enkele aangenomen kinderen met gedragsproblemen hebben moeten concluderen dat hun mogelijkheden tot orthopedagogische interventie ? of zoietstekort schoten. Inmiddels gebeurt ook de intake van leerlingen meer gestructureerd.

Conclusie van de inspectie:

Naar het oordeel van de inspectie dient men van de aangenomen leerlingen te onderzoeken in hoeverre deze behoefte hebben aan extra zorg op het cognitieve vlak en – indien nodig - die ook te verlenen. Zoals reeds eerder beschreven, is volgens de Inspectie een systematisch 'kind/leerling-volgsysteem' met duidelijke markeringspunten noodzakelijk om het niveau en de vorderingen van een leerling vast te stellen en om vast te stellen of de ontwikkeling stagneert en of wellicht specifieke leerbelemmeringen een goede voortgang in de weg staan. Dat is nu nog in beperkte mate het geval.